

DOMÁCÍ NÁSILÍ A TRESTNÁ ČINNOST NA SENIORECH

Projekt „VRBA – práce s domácím násilím a trestnou činností na seniorech na Prachaticku“ je podpořen z prostředků Ministerstva vnitra

„Stáří je přirozené, násilí nikoli...“

Projekt „VRBA – práce s domácím násilím a trestnou činností na seniorech na Prachaticku“ je podpořen z prostředků Ministerstva vnitra

OBSAH

ÚVOD	2
CO ROZUMÍME SLOVY „DOMÁCÍ NÁSILÍ“ A „TRESTNÁ ČINNOST“	3
SPECIFIKA NÁSILÍ NA SENIORECH	4
DOMÁCÍ NÁSILÍ NA SENIORECH	5
SENIOR OHROŽENÝ DOMÁCÍM NÁSILÍM V INSTITUCI.....	6
ZNAKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	7
TRESTNÁ ČINNOST NA SENIORECH	9
CO MŮŽEME DĚLAT	10
PLÁNOVÁNÍ BEZPEČÍ	10
BLÍZKÝ ČLOVĚK, KTERÝ CHCE POMOCI	15
• POMOC KRŮČEK PO KRŮČKU	16
POKUD CHCETE OHROŽENÉ OSOBE OPRAVDU POMOCI:	16
JAK ZAČÍT ŽIVOT BEZ NÁSILÍ	17
• 1. PILÍŘ OCHRANY PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM - POLICIE ČR.....	17
• 2. PILÍŘ OCHRANY PROTI DOMÁCÍMU NÁSILÍ – INTERVENČNÍ CENTRA	21
• 3. PILÍŘ OCHRANY PROTI DOMÁCÍMU NÁSILÍ – SOUDY – TRESTNĚPRÁVNÍ OCHRANA.....	21
• ODBOR SOCIÁLNÍCH VĚCÍ MĚÚ A ÚŘAD PRÁCE	22
KONTAKTY NA POMÁHAJÍCÍ ORGANIZACE.....	23
ODBORNÁ LITERATURA A DALŠÍ ZDROJE	29
INTERNETOVÉ ZDROJE:.....	30

ÚVOD

Domácí násilí a trestná činnost na seniorech... Většina z nás si umí přibližně představit, co všechno se pod těmito slovy skrývá. Avšak zatím je to pro nás spíše tabu, záležitost, o které se teprve začíná mluvit.

Z médií slyšíme o násilí v podobě hrubého zanedbávání péče v některých „penzionech pro seniory,“ víme, koho dnes označuje slovo „šmejdi.“

Jak ale pomoci seniorům, kteří se stali obětí domácího násilí nebo jiné trestné činnosti?

Brožura, kterou právě držíte v ruce, je výstupem projektu *VRBA – Práce s domácím násilím a trestnou činností na seniorech na Prachaticku*. Jejím účelem není jen přiblížit oblast samotného domácího násilí, ale poskytnout také základní informace o možnostech pomoci. Proto zde najdete praktické rady i kontakty či adresy na organizace, u nichž je možné vyhledat radu nebo pomoc, a to z oblasti Prachaticka, případně nejbližšího okolí.

Brožura je určena laické veřejnosti, informace zde prezentované může samozřejmě využít kdokoli, kdo je ohrožen domácím násilím nebo blízcí takové osoby.

CO ROZUMÍME SLOVY „DOMÁCÍ NÁSILÍ“ A „TRESTNÁ ČINNOST“

Pod pojmem **TRESTNÝ ČIN** rozumíme „protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění.“ V situaci domácího násilí pak může docházet k těmto trestným činům:

Vražda, zabití, účast na sebevraždě, těžké ublížení na zdraví, obchodování s lidmi, zbavení / omezování osobní svobody, vydírání, porušování domovní svobody, poškození cizích práv, znásilnění, sexuální nátlak, pohlavní zneužití, soulož mezi příbuznými, zanedbání povinné výživy, týrání svěřené osoby, týrání osoby žijící ve společném obydlí, ohrožování výchovy dítěte, poškození cizí věci, maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, nebezpečné vyhrožování, nebezpečné pronásledování.

Senioři se také stávají oběťmi trestných činů **PODVODU** či **KRÁDEŽE**, které mohou být páčány i organizovaně. Mezi nejčastější legendy podle policejních statistik patří:

- Nabídka služeb (opravy, kontroly spotřeby, doplatky apod.)
- Příjmy (vrácení různých přeplatků, nabídka slev, vyplacení výher)
- Příbuzní a známí (falešní příbuzní prostřednictvím telefonu žádají o půjčku v nouzi či k výhodné koupi, přičemž peníze vyzvedává prostředník tzv. bílý kůň)

Při definování **DOMÁCÍHO NÁSILÍ** lze vycházet z trestního zákona, ve kterém byl poprvé v roce 2004 zpracován pojem „týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě nebo osoby blízké“. Přičemž osobou blízkou se rozumí příbuzní v přímé linii, zpravidla manžel, manželka, sourozenci nebo jiné osoby v poměru rodinném nebo jemu podobném (partnerský vztah druha a družky).

Domácím násilím se zpravidla označuje týrání a násilné jednání, odehrávající se mezi osobami blízkými žijícími spolu ve společném bytě nebo domě, kdy jedna násilná osoba získává a udržuje nad druhou moc a kontrolu.

Jedná se o fyzické i slovní útoky, tělesné týrání, omezování osobní svobody, vydírání, sexuální zneužívání, výhrůžky apod. Toto chování vyvolává trvalý strach oběti ze svého trýznitele, což umožňuje násilníkovi udržovat nad obětí neomezené mocenské postavení a donutit ji, aby se podřídila jeho vůli. Kontrolu veškerého života oběti uplatňuje násilník jako svůj samozřejmý nárok.

V širším slova smyslu lze za domácí násilí považovat **veškeré násilí v rodině a domácnosti**. V tomto smyslu je pak za násilí v rodině považováno **jakékoli jednání či opomenutí, které negativně ovlivňuje nebo poškozuje oběť**, narušuje její psychickou stabilitu a integritu, poškozuje rozvoj její osobnosti nebo omezuje svobodu.

Podle výzkumů Světové zdravotnické organizace se 4-6 % seniorů setkala s některou z forem domácího násilí, přičemž dle výzkumu občanského sdružení Život 90 se až 13 % respondentů z řad seniorů setkala s fyzickým napadením a 20 % se setkala s psychickým týráním. Pouze cca 16 % případů týrání seniorů vyjde najevo, zatímco 84 % zůstává skryto.

Policejní statistiky dále prokazují, že zhruba v 10 % všech ohlášených případů domácího násilí byli oběťmi muži. To znamená, že byli oběťmi domácího násilí partnerek, manželek anebo jiných mužů – například v homosexuálních vztazích. Často také dochází k transgeneračním problémům, kdy se do konfliktu dostávají otec se svým synem, příp. prarodič s vnukem.

Domácí násilí samo o sobě je trestný čin. Nikdo nemá právo druhého ponižovat, omezovat jej či používat fyzického násilí.

SPECIFIKA NÁSILÍ NA SENIORECH

Senioři jsou zvláště zranitelnými oběťmi, u kterých je vyšší nebezpečí způsobení druhotné újmy nebo zastrašování ze strany pachatele. Také mohou být zvláště náchylní k prohloubení prožívaného stresu a citového zranění v důsledku samotné účasti v trestním řízení, např. při výslechu.

S přibývajícím věkem ubývá fyzických sil, přátel i sociálních kontaktů. Stoupá zdravotní omezení. Také se mění rozložení sil ve vztazích k druhým lidem. Dochází k posunu z pozice více či méně samostatné nezávislé osoby do postavení osoby více či méně nebo dočasně závislé na ostatních lidech. Tato nerovnováha ve vzájemném postavení se může v podmínkách sociální izolace a při nerespektování lidské důstojnosti prohlubovat až do podoby nadvlády jedné strany nad druhou.

Domácí násilí je naučené chování ve vztahu mezi blízkými lidmi. Jeho projevy ve stáří mohou být vyvrcholením předchozích špatných vztahů, ale může se projevit také naprosto nečekaně například při onemocnění, které vyžaduje dlouhodobější péči druhé osob.

Životní situace, které podporují vznik (nejen) domácího násilí ve vyšším věku:

- závislost, sociální izolovanost a nedostatek sebedůvěry
- dlouhodobé závažnější onemocnění
- návrat dospělých dětí k rodičům (často se jedná o osoby, které jsou závislé na alkoholu nebo jiných omamných látkách)
- soužití starších lidí s duševně nemocnými dospělými dětmi

V praxi lze domácí násilí páchané na seniorech zaznamenat ve dvou základních formách. Jednak jako partnerské násilí uskutečňované ve vztahu manžel/manželka, druh/družka či jako násilí MEZIGENERAČNÍ odehrávající se mezi rodiči a dětmi, prarodiči a vnučaty apod.

Základním předpokladem označení detekovaného nežádoucího stavu termínem domácí násilí je skutečnost, že ohrožená i násilná osoba, jejichž role jsou neměnné, sdílejí společné obydlí (tj. společný byt, dům apod.).

Při odchodu do důchodu se mění i role aktivního člověka, sociální významnost a důležitost. Mnohdy dochází k sociální izolovanosti, ke ztrátě sil a schopností využít možnosti podpory v situaci domácího násilí či trestné činnosti.

Seniorům brání v hledání pomoci mnohé důvody, nejen stud a neochota svědčit proti blízkým:

- zdravotní stav (snížená pohyblivost),
- poruchy smyslů (nemohou dobře telefonovat, nepřečtou si informace o pomoci atd.),
- izolace (sami nemají možnost nikam zajít, jsou sledováni).

Senioři mohou vnímat realitu zkresleně, pro „klid v rodině“ a z obav z osamění se snaží zachovat společnost někoho blízkého, i když jim ubližuje. V některých případech je pro seniora nepředstavitelnou variantou i ukončení mnohaletého soužití.

Problémem může být také **nedostatek informací o možnostech řešení a pomoci**, případně i špatná zkušenost v rámci prvního kontaktu s institucí.

DOMÁCÍ NÁSILÍ NA SENIORECH

Domácí násilí se často vyskytuje v několika formách současně, navíc má vzrůstající tendenci – psychické násilí se často vyhrotí v násilí fyzické.

- **Fyzické** – bití, vystavování chladu, netlumení bolesti, omezování pohybu či odpírání jídla.
- **Psychické a citové** – nadávky, urážky, vyhrožování, ponižování, odpírání návštěv a zdůrazňování nepotřebnosti seniora.
- **Finanční a majetkové** – přisvojování si důchodu, nátlak na změny v závěti, omezování práv.
- **Sexuální** – ze strany jiných klientů ústavní péče nebo členů rodiny.
- **Zanedbávání** – opomíjení potřeb seniora, neposkytování potřebné pomoci, odpírání péče, jídla, pití atd.

*Finanční a materiální zneužívání je naopak v seniorském věku velmi častým jevem, spojených s mezigeneračním násilím. V USA odhadují, že až 500 000 seniorů je vystaveno finančnímu či materiálnímu týrání. Finančním a materiálním vykořisťováním se rozumí protizákonné nebo nepatřičné používání nebo zneužívání (zpronevěra) majetku a finančních prostředků starší osoby. Řadíme sem vynucené změny vůle a jiných právních dokumentů, upírání práva na přístup k osobním financím, jejich správu, finanční obmysly (úskoky, triky, klamání) a podvody. Finanční a materiální zneužívání můžeme hodnotit od nejlehčích forem, jako je neochota financovat jídlo a ošacení, až po nejzávažnější - převody bytů a upírání důchodu. Dle WHO jde o „**ilegální či nepřiměřené využívání či zneužívání majetku a zdrojů starších osob**“.*

U seniorů se setkáváme s obavou a strachem, když se mluví o penězích. Skrytý, ale velice často se vyskytující projev tohoto týrání, je náhlý a bezdůvodný převod majetku starší osoby jiné osobě nebo osobám. Mezi další jev řadíme mimořádný zájem členů rodiny o majetek starší osoby a neochotu vydávat peníze za starší osobu za potřebné služby nebo péči, i když si to senior může dovolit.

SENIOR OHROŽENÝ DOMÁCÍM NÁSILÍM V INSTITUCI

Institucionální týrání je speciální forma týrání, ve kterém jde o tzv. utrpení způsobené institucemi, popř. nevhodnými normami. Důsledkem tohoto týrání je tzv. druhotné ponižování. Někdy můžeme hovořit o systémovém týrání, které je způsobeno systémem, jenž byl původně budován s opačným záměrem. Například v nemocnicích má pacient najít útočiště a pomoc. Ale někdy může dojít, vlivem nedostatku informací nebo nekvalitní péčí, k nevhodnému zacházení.

Co tedy znamená ústavní „institucionalizované“ násilí?

- Násilí, které se odehrává například v nemocnicích, léčebnách dlouhodobě nemocných, domovech důchodců a domech s pečovatelskou službou.
- Ústavního násilí se na seniorech nejčastěji dopouští pracovníci zdravotní nebo sociální služby, dobrovolní pečovatelé a lékaři.
- Ústavní násilí zahrnuje bezdůvodné omezování osobní svobody, přivazování, odpírání jídla, odpírání pití, ponižování, zanedbávání, zdůrazňování nadbytečnosti, nadměrné podávání léků, ignorování požadavků apod.

ZNAKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Indikátory týrání jsou znaky nebo záchytné body, které naznačují, že mohlo dojít ke zneužití. Fyzické indikátory mohou zahrnovat zranění nebo modřiny, zatímco ukazatele chování jsou způsoby, jak oběti a pachatelé jednájí nebo na sebe vzájemně působí. Mnohé z uvedených ukazatelů níže lze vysvětlit i jinými příčinami (např. modřina může být výsledkem náhodného pádu) a žádný jednotlivý ukazatel lze považovat za nezvratný důkaz. **Je třeba ale být pozorný a všimnout si řetězení indikátorů, které poukazují na problém týrání.**

Znaky zanedbávání

- chybějící osobní péče, zanedbanost, známky podvýživy (např. zapadlé oči, ztráta hmotnosti)
- chronické zdravotní problémy (jak fyzické, tak psychické); proleženiny
- dehydratace (extrémní žízeň) – o čemž svědčí nízká produkce moči, suchá křehká kůže, sucho v ústech, bolest, apatie, nedostatek energie, a zmatenosti
- nedostatečná osobní hygiena, včetně špinavého oblečení, špinavé nehty a kůže, vši,...
- absence potřebných náhrad, brýle, naslouchátka, chodítka, invalidní vozíky

Znaky fyzického násilí

- zjevné známky fyzického traumatu (např. škrábance, modřiny, řezné rány, popáleniny, popíchání, známky po uvazování, roubíku apod.)
- poranění – zejména opakovaná (např. výrony, zlomeniny, poranění oka, hematomy)
- další fyzické ukazatele (podchlazení, abnormální hodnoty chemie, bolest při dotyku)
- opakovaná “nevysvětlitelná” zranění nejednotně vysvětlená zranění
- historie častých návštěv pohotovostí a různých lékařů
- opakované časové prodlevy mezi okamžikem jakéhokoli “zranění nebo pádu” a vyhledání lékaře
- podvrtnutí, vykloubení, zlomeniny, nebo polámané kosti
- popáleniny od cigaret, předmětů, nebo horké vody
- oděrky na rukou, nohou, nebo trupu, které vypadají jako lano nebo izolep
- bolest svědčící o vnitřním zranění, potíže s normálním fungováním orgánů, krvácení z tělních otvorů
- Známky traumatické ztráty vlasů a zubů. Modřiny (*Následující typy jsou jen zřídka náhodné:*
  - *Bilaterální modřiny na pažích (může znamenat, že s osobou bylo třeseno, byla silně uchopena)*
  - *Bilaterální modřiny vnitřních stehien (může znamenat sexuální zneužívání)*
  - *kruhovitě modřiny, vypovídající, že byla osoba držena, omezena a mačkána za ruce, nohy*
  - *vícebarevné modřiny (což naznačuje, že se násilí opakovalo a opakuje)*

Znaky ekonomického násilí

- neobvyklá bankovní činnost (např. velké výběry během krátké doby, převádění účtů z jedné banky do druhé, vybírání z bankomatů doma upoutané starší osoby, nechodící bankovní výpisy
- nucení podepsat dokumenty, kterým starší osoba nerozumí a nechápe jejich účel
- životní situace seniora není přiměřená velikosti jeho majetku (např. nedostatečné oblečení nebo vybavení, nezaplacené účty)
- chybí osobní věci, šperky, umělecká díla
- podpisy na dokumentech neodpovídají podpisu starší osoby
- „láska“ nové pečující osoby a související snaha izolovat seniora od přátel a rodiny, doživotní péče přislíbená za odkázání majetku
- užívání peněz a majetku seniora

Znaky psychického násilí

- ambivalence, pasivita, stud, zmatenost, potíže se spánkem, úzkost (mírná až těžká)
- deprese, beznaděj, bezmoc, myšlenky na sebevraždu; zmatenost, dezorientace
- třes, krčení, nedostatek kontaktu s očima
- výrazný úbytek hmotnosti, nebo nárůst, který není způsoben jinými vlivy
- projevy související se stresem včetně zvýšeného krevního tlaku
- neobvyklé projevy, které jsou obvykle přičítány k demenci (např., sání, kousání, houpání)

Znaky sexuálního týrání

- trauma v intimní oblasti, genitální nebo anální bolest, podráždění, nebo krvácení
- Sexuálně přenosné nemoci, infekce
- Obtížnost při chůzi nebo sezení, krvavé spodní prádlo
- Nevhodné, neobvyklé nebo agresivní sexuální chování

TRESTNÁ ČINNOST NA SENIORECH

Nejčastějšími trestnými činy páchanými na seniorech jsou majetkové a násilné povahy a to zejména **krádeže, podvody, ublížení na zdraví, loupeže** a další. Senioři patří mezi nejvíce znevýhodněnou věkovou skupinu obyvatel a svými fyzickými i psychickými vlastnostmi jsou vystaveni tomu, že je na ně pachateli pohlíženo jako na „lehkou kořist“. Znevýhodňují je mj. i jejich stereotypy – typickým je výběr důchodu vždy ve stejný den a čas, což potenciálnímu pachateli usnadní jejich „vytipování“.

Následek spáchání trestného činu na oběti není jen přímá fyzická či majetková újma, ale jedná se o celkový daleko složitější proces poškození oběti, který nazýváme viktimizace.

Trestný čin je pro seniora pouze začátkem. Pachatel mu způsobil primární újmu např. tím, že jej podvedl a odcizil mu všechny jeho životní úspory. V tuto chvíli ale může dojít k otřesu základních životních hodnot seniora. Senior přichází o životní iluze. Prohlubuje se v něm pocit ponížení činem a ztráta víry sebe sama za to, že dopustil spáchání trestného činu. Postižený senior se uzavírá do sebe a izoluje se od ostatních, čímž může vyvolat negativní reakce blízkého okolí.

Za klíčový je považován fakt, že **trestný čin prolomí dvě důležité životní iluze.** První iluze vychází z potřeby bezpečí a druhá iluze z potřeby sebeprosazování a seberealizace. Trestný čin způsobuje na kratší či delší dobu ztrátu iluze o dobrém světě (svět se jeví jako zlé místo, kde se odehrávají nepředvídatelné a nespravedlivé věci, oběť nedůvěřuje druhým a má strach) a ztrátu iluze kontroly (kontrolovat a ovlivňovat svůj život je zbytečné, protože svojí aktivitou nic nezmění, oběť se cítí být bezmocná a má pocit, že životní plány nemají smysl).

Sekundární újma pro seniora začíná po spáchání trestného činu. V ideálním případě k této újmě dojít nemusí, ale v praxi je častá. Zdrojem této újmy jsou ve většině případů média, která publikují citlivá data o oběti. V tuto chvíli se musí oběť vyrovnávat i s důsledky zveřejnění. Dalším zdrojem jsou orgány činné v trestním řízení. Senior je vystavován výsledkům, kdy se musí rozpomínat na emocionálně nabitě události, dále rekognicím, znaleckému zkoumání atd. Následkem případného vyšetřování policií může být frustrace seniora, protože pachateli například nemusí být ani po dlouhém a náročném vyšetřování prokázána vina. Senior může nabýt dojmu, že není pro společnost důležitý a že už nikomu nestojí za to, aby potrestal člověka, který zneužil jeho stáří. Sekundární újma seniora nadbytečně zraňuje, a proto by měla být vyvinuta snaha jí předejít.

CO MŮŽEME DĚLAT

V preventivních programech se seniorům v rámci prevence týrání a zanedbávání doporučuje několik rad. Jednou z nich je, aby senioři udržovali **neustálý kontakt s přáteli, sousedy a známými**. V případě podezření na možné týrání je seniorovi doporučeno, aby využíval **služeb tísňové péče**.

Senior by měl vždy **trvat na svých právech**, jako je dodržování soukromí v bytě či v ústavu, možnosti návštěv přátel a lékaře, rozhodovat o svých záležitostech sám na základě dostupných informací. Před jakýmkoliv převodem majetku vše prokonzultovat s právníkem nebo jinou třetí osobou.

S ohroženými seniory, kteří kontaktují nějakou instituci, by měl být v klidu vytvořen tzv. **bezpečnostní plán**, co dělat v případě napadení. Takovýto bezpečnostní plán obsahuje informace, jako např. komu senior důvěřuje, tomu by měl svěřit náhradní klíče od bytu, důležité dokumenty, lékařské předpisy nebo určitý peněžní obnos, uchovat si všechny důkazy o fyzickém násilí (roztrhané oblečení), zajistit při incidentu přítomnost svědků, mít u sebe důležitá telefonní čísla, zjistit si, kam se v případě napadení může obrátit, kdyby musel opustit domov, domluvit si signál se sousedy atd.

PLÁNOVÁNÍ BEZPEČÍ

Jste-li napadáni či se Vám nedostává dostatečné péče v zařízení pečujícím o seniory či ve Vaší domácnosti (od spolubydlících, pečovatelů, rodinných příslušníků).

POKUD NEHCETE NEBO NEMŮŽETE ODEJÍT

Vyhledejte některé ze specializovaných poradenských zařízení, jestliže:

- si nejste jisti, zda to, co ze strany druhé osoby zažíváte, je v pořádku a normální,
- nevíte, co v situaci násilí můžete dělat a na co máte právo,
- potřebujete podporu.
- Nemůžete-li si sami získat podrobnější informace, požádejte o to důvěryhodnou osobu, která je s Vaší situací seznámena.
- Zvažte, komu o násilí můžete říci a kdo Vám případně může pomoci (přátelé, sousedé, odborné pracoviště, lékař, pečovatelka – sociální pracovnice).
- Domluvte si s nimi signál, podle kterého poznají, že potřebujete pomoci.
- Zjistěte si, jaké jsou možnosti změny Vašeho ubytování (v rámci rodiny, jiné zařízení, azyl apod.).
- Udržujte kontakt s přáteli, sousedy.
- Trvejte na dodržování Vašeho soukromí v bytě i v ústavu.

- Trvejte na svém právu, lékař/ka, pečovatelé, sociální pracovníci, pomáhající dobrovolníci, rodina mohou vstupovat do Vašeho bytu/pokoje.
- O svých záležitostech máte právo rozhodovat sami a máte právo na informace.
- Nepodepisujte žádné dokumenty bez porady s právníkem (ani dětem či dalším rodinným příslušníkům, pečovatelům). Sociálně právní poradenství Vám bezplatně poskytnou specializovaná pracoviště.
- Důležité dokumenty mějte na bezpečném místě.

Pro případ napadení a v situaci napadení:

- V klidu si rozmyslete, co si počnete v případě napadení.
- Rozpoznejte pro Vás bezpečná místa v obytném prostoru.
- Promyslete si případné únikové cesty z obytného prostoru.
- Promyslete si, kam v případě úniku půjdete, jak a kudy se tam dostanete.
- Jestliže chcete a můžete utéct, využijte vhodnou příležitost.
- Domluvte se se sousedy/spolubydlícími, aby v případě incidentu volali policii.
- Odstraňte snadno dostupné předměty, které by Vás mohly vážně zranit.
- Promyslete si důvod, pro který můžete bezpečně opustit domácnost/zařízení (za účelem vyhledání pomoci či úniku).
- Využívejte osvědčené strategie komunikace s násilnou osobou (jen Vy sám/a víte nejlépe, jak mluvit s násilnou osobou, aby nedocházelo ke zhoršení Vaší situace).

Po napadení a v situaci zanedbávání:

- Jste-li zraněni nebo máte zdravotní potíže, vyhledejte lékaře, informujte ho o situaci a žádejte o zápis do zdravotní dokumentace.
- Uchovávejte důkazy o fyzickém násilí (lékařské zprávy, fotografie modřin a zranění apod.) na bezpečném místě.
- Je-li to možné, situaci fyzického násilí a zanedbávání řešte s policií.
- Informujte příslušného lékaře/ku, pečovatelku či sociální pracovníci, rodinu.
- O násilí a zanedbávání (pokud se děje v ústavním zařízení) můžete informovat zřizovatele příslušného zařízení (obec, město, kraj), nejlépe písemně.
- Je-li vás v zařízení pečující o seniory více, co zažíváte násilí či zanedbávání, hledejte řešení společně.

POKUD PLÁNUJETE ODCHOD:

- Zjistěte si, kam se v případě odchodu můžete uchýlit.
- Mějte pokud možno vytvořený bezpečnostní balíček (více informací najdete zde).
- O plánovaných krocích toho, kdo se na Vás dopouští násilí, neinformujte.
- Mějte k dispozici telefon.
- Zvažte, koho o svém plánu můžete informovat, musí se jednat o důvěryhodnou osobu.
- S danými osobami se domluvte, jak Vám mohou pomoci.
- Zjistěte si a pamatujte si důležitá telefonní čísla: policie, krizových linek, azylových ubytoven, záchranné služby, přátel a dalších specializovaných center.
- Promyslete si důvod, pro který můžete bezpečně opustit domácnost v případě, že je násilná osoba doma (za účelem vyhledání pomoci či úniku).
- Plánujte odchod na dobu, kdy partner není doma.
- Pokud nemáte, vytvořte si samostatný účet v bance.
- Nechejte si svoji poštu zasílat na jinou adresu či P.O.Box

PO ODCHODU Z NÁSILNÉHO VZTAHU:

- Minimalizujte kontakt s násilnou osobou (osobní i telefonický).
- Je-li nutné setkání, tak za přítomnosti dalších osob (ne na osamělém místě, v bytě a bez další osoby).
- Nedávejte násilné osobě klíče od nového bydliště.
- Jestliže partner odešel ze společného obydlí, zjistěte si, zda můžete vyměnit zámek u dveří
- Informujte o situaci své blízké a požádejte je, aby také chránili Vaši bezpečnost a násilné osobě nesdělovali Vaše osobní údaje (adresu, telefonní číslo apod.).

V případě obtěžování a pronásledování:

- změňte telefonní číslo, případně si poříďte druhé telefonní číslo,
- je-li to nutné a možné změňte bydliště, vyhledejte utajené azylové ubytování,
- měňte trasy, kudy běžně chodíte,
- je-li to možné, nenavštěvujte stejná místa jako v době, kdy jste bydlel/a doma,
- nechoďte osamocně,
- buďte připraveni se bránit,
- v případě napadení volejte o pomoc, vyhledejte lékaře a policii,
- trvejte na svých právech a nebojte se vyhledat odbornou pomoc.

SEZNAM VĚCÍ, KTERÉ PŘI ODCHODU NESMÍM ZAPOMENOUT:

- ✓ občanský průkaz, pas, rodný list
- ✓ průkaz zdravotní pojišťovny,
- ✓ lékařské zprávy,
- ✓ peníze, kreditní a vkladní knížky,
- ✓ klíče od bytu, auta,
- ✓ řidičský a technický průkaz,
- ✓ léky,
- ✓ náhradní oblečení,
- ✓ oddací list,
- ✓ nájemní smlouvu,
- ✓ dokumenty o hypotéce,
- ✓ předměty citové hodnoty

Co když odejdu, ale partner mě bude sledovat, pronásledovat, vyhrožovat?

Trestný čin nebezpečné pronásledování neboli stalking zpravidla zahrnuje dlouhodobé, nevyžádané a obavy vyvolávající kontaktování oběti známou nebo neznámou osobou. Stalker narušuje soukromí oběti opakovaným vyhledáváním kontaktu s ní (ať už prostřednictvím e-mailu, telefonu, osobně, nebo i jinak). Oběť následně čelí např. vyhrožování, slovnímu nebo fyzickému napadání, kontrole, sledování, urážkám nebo citovému vydírání. Podstatou uvedeného trestného jednání není úmysl pachatele oběť nebo jemu blízké osoby napadnout, zranit či usmrtit, ale vznik jeho důvodných obav. Některé případy nebezpečného pronásledování bývají označovány jako **tzv. „pokračující domácí násilí“**, a to když role zúčastněných osob zůstanou po odchodu ze společné domácnosti stejné, pouze k incidentům již dochází mimo společné obydlí (často v jeho okolí, v okolí pracoviště nebo jiných místech, kde se oběť pravidelně vyskytuje). Ochrana obětí stalkingu spočívá stejně jako u obětí domácího násilí v rovině trestněprávní i civilněprávní. Odborné poradenství, psychologická podpora a pomoc při uplatňování práv obětí jsou poskytovány v poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí.

Pokud se podobné útoky opakují minimálně 10x, trvají alespoň čtyři týdny, vyhledejte odbornou pomoc. Nepodceňujte vlastní osobní ochranu.

ROZHODLI JSTE SE SVOJI ŽIVOTNÍ SITUACI ŘEŠIT?

Máte-li úspěh, pak si musíte především vytvořit vlastní systém obrany, dále postupně a cílevědomě shromažďovat důkazy svědčící o násilném chování partnera.

Vaše zranitelnost, ztráta sebevědomí, pocit bezmoci, sebeobviňování, emocionální labilita a depresivní ladění nejsou příčinou, ale důsledkem násilí, vyhrožování, vydírání, ponižování, omezování, zanedbávání povinností vůči vám a dětem ze strany partnera.

CO MŮŽETE DĚLAT, JSTE-LI FYZICKY NAPADENI, OHROŽOVÁNÍ NA ZDRAVÍ NEBO ŽIVOTĚ:

Snažte se otevřít okna nebo dveře!

Volejte o pomoc!

Pokud jste napadeni během volání na policii, nechte vyvěšený telefon!

Dochází-li k násilným scénám opakovaně, poučte děti (pokud jsou schopné vzhledem k věku situaci pochopit), jak se mají chovat – volat sousedy, příbuzné, policii, utéci, schovat se...

Mějte připravenou únikovou cestu!

Sbírejte důkazy:

Ukládejte si jakýkoliv důkaz o fyzickém násilí nebo zničení bytu (roztrhaný oděv, vytrhané vlasy, fotografie modřin a jiných zranění, fotografie zničeného nádobí a nábytku, oken, dveří, roztrhané povlečení, rozházené věci atd.).

Mějte seznam důvěryhodných osob, které můžete v krizové situaci kontaktovat a které budou popř. ochotny také vypovídat.

Nemáte-li možnost (foto)dokumentace, poproste důvěryhodné osoby, aby potvrdily spoušť, kterou viděly.

U lékaře:

Při jakémkoliv zranění navštivte co nejrychleji praktického lékaře (chirurga či gynekologa, i pohotovost).

Zranění, která mají za následek porušení normálních tělesných nebo duševních funkcí a znesnadňují vám (nikoli jen po krátkou dobu) obvyklý způsob života a vyžadují lékařské ošetření, zakládají trestní odpovědnost pro **trestný čin ublížení na zdraví**.

Pokud jste utrpěli vážnou, delší dobu trvající poruchu zdraví nebo jiné vážné onemocnění, prodělali mučivé útrapy, které vedly ke ztrátě nebo podstatnému snížení pracovní způsobilosti nebo měly jiné následky, kvalifikované jako těžká újma na zdraví, může být pachatel stíhán pro trestný čin těžkého ublížení na zdraví.

Povinností lékaře je vyhotovení lékařské zprávy s podrobným popisem zranění, označením osoby, která je způsobila, a předpokládanou dobou léčení.

Lékařskou zprávu pečlivě uschovejte, poříďte si i její opis. Bude sloužit jako listinný důkaz v případě trestního řízení o náhradě škody, která vám vznikla.

Při splnění zákonných podmínek lze získat i finanční pomoc, pokud byla trestným činem způsobena újma na zdraví.

BLÍZKÝ ČLOVĚK, KTERÝ CHCE POMOCI

Má-li oběť domácího násilí někoho, kdo stojí při ní a o kom ví, že se na něj může za každých okolností obrátit, velice jí to pomáhá, stabilizuje ji to a dodává potřebnou odvahu jednat.

Co je skutečně nutné a smysluplné, vždy závisí na konkrétní situaci. Důležité je, aby lidé, kteří se oběti snaží pomoci, opravdu **za žádných okolností nepodnikali něco, bez jejího vědomí či souhlasu, nebo dokonce proti její vůli.**

NIKDY NEŘÍKEJTE:

- ✓ Teď si musíme promyslet, jak by ses měla zachovat.
- ✓ Však víš, že je tvůj muž někdy podrážděný, citlivý, pod velkým tlakem... Pak je pochopitelné, že se takhle občas zachová.
- ✓ Hlavní přece je, že tě miluje, ne?
- ✓ Proč si to všechno vlastně necháváš líbit?
- ✓ Musíš jít okamžitě na policii a ohlásit to.

Ohrožená osoba často interpretuje některé věty jinak, než byly původně myšleny. Je velice pravděpodobné, že si všechno přebere tak, že je všechno nakonec její vina. Je možné, že si bude myslet, že nevhodně reaguje, nebo že se prostě špatně chová. Dávejte dobrý pozor i v tom případě, kdy jí chcete něco doporučit. Například nevinné: „Měla bys to ohlásit na policii“ může oběť vnímat jako tlak z vaší strany, a to ji pochopitelně ihned odradí. Pokud jste na ni z různých důvodů naštvaní, nedávejte to najevo. Pokuste se reagovat přátelsky a přiměřeně. Je to sice velmi těžké, ale uvědomte si, že byste jí vlastně způsobili další problémy a stres, což je poslední, co v této situaci potřebuje.

V takovém případě se totiž pravděpodobně zachová tak, že se bude snažit vaše rozhořčení utišit, což by v praxi znamenalo, že se vám přestane svěřovat a bude mlčet. Nebo se uzavře do sebe a izoluje se od společnosti, aby se zbytečně nemusela vystavovat dalšímu tlaku a stresu. Přátelé a rodina se ve většině případů snaží ženu přinutit k tomu, aby svou situaci začala okamžitě řešit. Tím si více či méně kompenzují i své pocity strachu a bezmoci. Ovšem uvědomte si, že takto jí opravdu nepomůžete. Naopak.

• **Pomoc krůček po krůčku**

Mnohem efektivnější než „akce“ je bezpochyby „strategie malých krůčků“. Ze všeho nejdříve je dobré oběť přesvědčit, že se na vás může spolehnout. Potom, i když to bude nejspíš také velice obtížné, jí vysvětlíte, že to, jak se násilná osoba chová, není v žádném případě její vina. A přesto, že objektivně usoudíte, že je bezpochyby nezbytné její situaci okamžitě řešit, snažte se s ní spíše diskutovat a ptát se na to, co chce ona sama, než spontánně jednat – to má rozhodně větší efekt.

Doporučuj se dotazy typu: „Co pro tebe mohu udělat?“ a podobně. Možná, že vaší nabídky přeci jen využije – nechá si u vás kufr s těmi nejzákladnějšími osobními potřebami, bude chtít pohlídat děti, nebo využije váš byt jako přechodné řešení bydlení. Pro už tak zatíženou oběť je velmi důležité, že s vámi a s vaší pomocí může počítat, a to je přesně to, co potřebuje. Někdy stačí pouhé: „Kdykoli mi zavolej, vážně...“ „Přijď ke mně kdykoli, kdy budeš potřebovat, slib mi to...“ Na straně druhé byste měli dávat pozor i na sebe. Snažte se objektivně posoudit své možnosti, své psychické a fyzické síly, abyste nebyli jednoho dne tak vyčerpaní, že už nebudete moci ohrožené osobě dále pomáhat.

Pokud chcete ohrožené osobě OPRAVDU pomoci:

- Oslovte ji v soukromí. Tento rozhovor by se měl odehrávat mezi čtyřma očima.
- Snažte se ji přesvědčit o tom, že stojíte při ní, že vám může důvěřovat, a že máte pro ni a pro celou její situaci pochopení.
- Ujasněte jí, že nenese za chování svého partnera opravdu žádnou zodpovědnost a v žádném případě to není její vina.
- Opakovaně jí nabízejte pomoc. Například v podobě nabídky bydlení, naslouchání a podobně. I přesto, že bude nejdříve vaši nabídku odmítat.
- Informujte se o nabídkách poradenských zařízení v místě bydliště oběti, zjistěte jejich adresy a telefonní čísla a pak je prostě předejte.
- Nepodnikejte nic dalšího bez vědomí postižené ženy.
- Objasněte jí, že se na vás může kdykoli obrátit, a pak vyčkejte, než tak opravdu – dobrovolně – a z vlastní iniciativy udělá.
- Nic jí nevyčítejte a nepokládejte otázky tak, aby byla nucena se jakýmkoliv způsobem obhajovat.
- Zeptejte se jí, jak ji můžete pomoci, nebo co pro ni můžete udělat – jestli si přeje doprovod apod.
- Respektujte její rozhodnutí i v případě, že jste jiného názoru (to se týká například názorů na podání trestního oznámení).
- Pokud se dostanete do bezprostřední blízkosti násilného incidentu, dbejte samozřejmě také na to, abyste nepřišli k úrazu ještě vy. Pokud jste si například jisti, že se momentálně odehrává násilná

potyčka u sousedů, neváhejte zavolat policii. Ti mají podle zákona právo zasáhnout a jsou pro tyto a podobné situace vyškoleni a samozřejmě také ozbrojeni.

- Pokud jste byli očitými svědky incidentu, nabídněte své služby (tedy v podobě výpovědi) pro případné soudní přelíčení. Protože v případě, že se žena rozhodne celou situaci řešit oficiální cestou, bude vaši výpověď jistě potřebovat.

JAK ZAČÍT ŽIVOT BEZ NÁSILÍ

Prvním krokem pro vás může být kontakt s odborníkem, který vám poradí, jak postupovat. Na těchto místech je možné využít pomoc v obtížné situaci, ti všichni mohou poskytnout bližší informace, pomoc a podporu:

- Policie ČR,
- manželská poradna,
- obecní/městská policie,
- azylový dům,
- přestupkové oddělení obecního úřadu,
- linka důvěry,
- intervenční centrum,
- praktičtí lékaři,
- OSPOD,
- nemocnice (včetně sociálního oddělení),
- krizové centrum,
- záchranná služba

Pokud se ohrožená osoba, která se s domácím násilím potýká, rozhodne s tím definitivně a jednou provždy skoncovat, může využít podporu ze strany státu. Domácí násilí není soukromou záležitostí. Je povinností jak policie, tak státních orgánů případy domácího násilí řešit.

Ochrana před domácím násilím je v ČR upravena zákonem č. **135/2006 Sb.**, na ochranu před domácím násilím, ve spojení se zákonem č. **108/2006.**, o sociálních službách, a dalšími. Tato právní úprava je postavena na třech vzájemně provázaných pilířích:

- ✓ policii ČR,
- ✓ intervenčních centrech,
- ✓ soudech rozhodujících ve věcech civilních.

• **1. pilíř ochrany před domácím násilím - Policie ČR**

Úkolem Policie ČR je chránit bezpečnost osob a majetku, předcházet trestné činnosti a plnit úkoly podle trestního řádu. Je možné podat trestní oznámení, kterým je policie povinna se zabývat. Policie má také rozhodovací pravomoc ve věci vykázání ze společného obydlí.

Jak probíhá trestní řízení?

Policie po podání trestního oznámení prověřuje daný trestný čin, vyhledává a zajišťuje důkazy. Když zjistí, že byl spáchán trestný čin, zahájí trestní stíhání a následuje vyšetřování. Na jeho konci může dojít k podání obžaloby. Následuje řízení před soudem.

Linku 158 volejte, pokud jste obětí nebo svědkem trestného činu, je ohrožena bezpečnost osob, majetku a veřejného pořádku nebo máte-li podezření na jakoukoliv formu terorismu. Je také možné volat přímo na nejbližší služebnu.

JAK PODAT TRESTNÍ OZNÁMENÍ?

KDO: trestní oznámení může podat kdokoli, nejen poškozený.

KDE:

- oddělení pořádkové služby Policie ČR
- na pracovišti Služby kriminální policie a vyšetřování okresního (nebo obvodního) ředitelství Policie ČR
- na státním zastupitelství

JAK:

- ústně do protokolu
- písemně
- doporučeně poštou
- osobním doručením do podatelny

Policie ČR či státní zástupce nemůže odmítnout přijetí žádného trestního oznámení.

VŽDY JE NUTNÉ SI VYŽÁDAT A USCHOVAT DOKLAD O JEHO PODÁNÍ!

Vhodné je vyžádat vyrozumění o tom, jak bylo oznámení vyřízeno – např. v písemném oznámení: „žádám, abych byl/a vyrozuměn/a o tom, s jakým výsledkem bylo moje trestní oznámení prošetřeno ve smyslu §158, odstavce 2 trestního řádu“. **Bez tohoto výslovného požadavku Policie ČR nemá ze zákona povinnost oznamovatele vyrozumět o výsledku svého šetření.**

DOPORUČUJE SE: Pro oznámení závažného domácího násilí (ohrožení zdraví a života, násilí na dětech, znásilnění apod.) existují **specializované útvary služby kriminální policie a vyšetřování**. Případ oznámený přímo zde pak může být od začátku řešen diskrétně, kvalifikovaně a především s ohledem na nutnost hájit oprávněné zájmy oběti závažného násilného nebo mravního trestného činu.

JAK NAPSAT TRESTNÍ OZNÁMENÍ?

Forma a obsah trestního oznámení nejsou stanoveny. Doporučuje se však použít srozumitelné a stručné formulace tak, aby bylo zřejmé:

KDO: - totožnost účastníků – pachatel, poškozený, svědci (pokud oznamovatel nezná jména – uvede co nejpodrobnější popis osoby a vnějších projevů)

KDY: - doba, kdy k události došlo (okamžik nebo období, pokud je událostí více, chronologicky seřazené s uvedením souvislostí). Dobu možno odhadnout i podle jiných souběžných událostí – kulturních včetně TV programů apod.

KDE: - místo nebo místa, kde k události/tem došlo

JAK: - popis jednání všech zúčastněných osob

CO: - následky události, především škoda na zdraví a majetku a další...

ČÍM: - předměty doličné – nástroje a zbraně, ale obecně veškeré důkazy, včetně listinných

PROČ: - motiv jednání pachatele

Pokud oznamovatele na některou ze sedmi otázek nezná odpověď, je třeba, aby to do trestního oznámení výslovně uvedl – „Proč tak pachatel učinil, mi není známo.“.

NÁVRH NA VYDÁNÍ PŘEDBĚŽNÉHO OPATŘENÍ

Pro rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření je příslušný okresní soud, v jehož obvodu máte bydliště. Musí rozhodnout bezodkladně nejpozději však do 48 hodin poté, co bylo podáno. Při podání tohoto návrhu neplatíte soudní poplatek. Se sepsáním návrhu Vám mohou pomoci např. na odboru sociálních věcí městského úřadu nebo v poradně.

INSTITUT VYKÁZÁNÍ

Policie ČR má rozhodovací pravomoc a může na základě vykázání zajistit desetidenní ochranu ohrožené osoby **pouze na konkrétním místě**, tj. ve společném obydlí, na které se vykázání/zákaz vstupu vztahuje. K rozhodnutí o vykázání **nepotřebuje** souhlas ohrožené osoby. Desetidenní lhůta nelze zkrátit. Do 24 hodin kontaktuje Intervenční centrum.

V případě přítomnosti nezletilých dětí v rodině doručuje policie v této lhůtě (V DOBĚ VYKÁZÁNÍ NÁSILNÉ OSOBY) úřední záznam o vykázání i orgánu sociálněprávní ochrany dětí.

Podle § 45 zákona o policii ČR je vykázaná osoba povinna opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání, zdržet se vstupu do prostoru a styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou, vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží.

Desetidenní lhůta tak běží ode dne následujícího po dni, kdy k vykázání došlo!

Rozhodnutí o vykázání:

- ✓ Je preventivním opatřením a má chránit ohroženou osobu před dalším možným útokem násilné osoby.
- ✓ Není sankcí adresovanou násilné osobě za nežádoucí projevy jejího chování.
- ✓ Vykázání na dobu 10 dnů - nelze zkrátit, nezávislé na vůli ohrožené osoby.
- ✓ Do 24 hodin od vstupu zašle policie záznam o vykázání IC, OSPOD, soudu.
- ✓ Policejní kontrola dodržování vykázání násilnou osobou do 3 dnů od vykázání.
- ✓ Podání námitek do 3 dnů od převzetí potvrzení o vykázání.

Bude-li v určitém vztahu docházet k dalším projevům domácího násilí i v budoucnu, lze institut vykázání uplatnit opakovaně. Rozhodnutí o vykázání/zákazu vstupu lze ve vážných případech kombinovat s trestně právními opatřeními. To znamená, že další opatření na ochranu ohrožených osob rozhodují soudy a je třeba podat trestní oznámení. Soud může uložit i zákaz kontaktu.

• **2. pilíř ochrany proti domácímu násilí – intervenční centra**

Intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím poskytuje radu či pomoc v oblasti domácího násilí a následného pronásledování. Je specializovaným sociálním zařízením, jehož činnost je zaměřena na přechodnou odbornou pomoc a nehmotnou podporu (bezpečný prostor pro vyslechnutí, rada, podpora, provázení, sdílení) osobám ohroženým domácím násilím zejména v souvislosti s policejním vykááním násilné osoby ze společného obydlí. Intervenční centrum usiluje o zajištění bezpečí, řešení krizových situací ohrožených osob vzniklých na základě domácího násilí a o navrácení osob do běžného života.

Co a jak poskytuje?

Osobní i telefonické konzultace, krizovou intervencí, sociální poradenství, právní poradenství (např. návrh na vydání předběžného opatření), sestavení bezpečnostního plánu, zprostředkování dalších služeb ohrožené osobě.

Služby poskytované nadstandardně mohou být doprovod k lékaři, k soudu či na jednání s ostatními institucemi, psychoterapie. Služby jsou poskytovány bezplatně (ambulantně i terénně) i anonymně.

Odborně proškolení pracovníci vám poskytnou zejména v období vykáání násilné osoby psychologickou podporu, sociálněprávní pomoc a dostatek informací pro uvážlivé rozhodnutí o dalších životních krocích (rozevřou vám vějíř možností) a zprostředkují vám pomoc dalších pomáhajících služeb.

• **3. pilíř ochrany proti domácímu násilí – soudy – trestněprávní ochrana**

V situaci domácího násilí dochází k mnohým trestným činům. Po podání trestního oznámení začnou pracovat orgány činné v trestním řízení, tedy policie, státní zastupitelství, soudy.

V soudním řízení může soud rozhodnout o vydání předběžného opatření v podobě **vykáání/zákazu vstupu** či **zákazu kontaktování** ohrožené osoby. Je však důležité, aby soud dostal „návrh“ – je tedy nutné podat trestní oznámení nebo podat návrh k soudu (s tím vám mohou pomoci např. na odboru sociálních věcí).

- **Odbor sociálních věcí Měú a Úřad práce**

Při městských úřadech pracují odborní sociálních věcí (OSV). Ty zajišťují mj. péči a pomoc oběťm agrese, trestné činnosti a domácího násilí. Pracovníci oddělení mohou pomoci např. se sepsáním návrhu k soudu, ale také s hledáním bydlení či sociálními dávkami.

Sociální dávky je pak možné řešit na oddělení státní sociální podpory při Úřadu práce ČR. Podle situace lze využít dávky ze systému státní sociální podpory (příspěvek na bydlení) nebo hmotné nouze (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc).

Příspěvek na bydlení – Přispívá ke krytí nákladů na bydlení rodinám či jednotlivcům s nízkými příjmy. Nárok na dávku může být uplatněn 3 měsíce zpětně od měsíce, za nějž náleží. Příspěvek na bydlení je poskytován, pokud 30 % (v Praze 35 %) rozhodného příjmu v rodině nestačí k pokrytí nákladů na bydlení a zároveň těchto 30 % (v Praze 35 %) příjmů rodiny je nižší než příslušné normativní náklady na bydlení stanovené zákonem.

Příspěvek na živobytí – Jedná se o částku, která by osobě měla náležet za daný měsíc po zaplacení nutných výdajů, např. na bydlení.

Doplatek na bydlení – Ve zvláštních případech lze doplatek poskytnout i k úhradě ubytování v pobytových sociálních službách (např. azylový dům, domov pro seniory...).

Mimořádná okamžitá pomoc – Když se dostanete do akutní krize, kterou je třeba řešit bezodkladně, může vám stát vyplatit mimořádnou okamžitou pomoc. Situace, kdy jednorázovou finanční náplast dostanete, vymezuje zákon (např. pořízení nových dokladů).

Příspěvek na péči - Je určen osobám, které z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebují pomoc jiné fyzické osoby při zvládnání základních životních potřeb. Z poskytnutého příspěvku pak tyto osoby hradí pomoc, kterou jim může dle jejich rozhodnutí poskytovat osoba blízká, asistent sociální péče, registrovaný poskytovatel sociálních služeb,...

Příspěvek na mobilitu – Jde o opakující se nárokovou dávku, je určena osobě, která má nárok na průkaz ZTP nebo ZTP/P (která se opakovaně v kalendářním měsíci za úhradu dopravuje nebo je dopravována a které nejsou poskytovány pobytové sociální služby – např. v domově pro seniory).

KONTAKTY NA POMÁHAJÍCÍ ORGANIZACE

Oblastní spolek ČČK Prachatice

Kontaktní místo pro seniory U Šedého vlka

Nemocniční 204, Prachatice

Tel.: 724 367 840

E-mail.: prachatice@cervenykriz.eu

Web: www.cckpt.cz

Středa 8:00-17:00

Doprovodná služba poskytuje prostor seniorům, kteří nemohou či nechtějí využívat standardní sociální služby; kteří žijí osaměle, na venkově, jejichž lékař zpoplatnil konzultace osobních problémů.

Senioři mohou využít možnost posezení u čaje, kávy, knihy, novin, popovídání s pracovníky služby. Na vyžádání je možné poskytnout také sociální poradenství a konzultace v oblasti zdraví a první pomoci.

Společnost sv. Zdislavy z Lemberka o.p.s.

Sociálně aktivizační sužby pro seniory a osoby se zdravotním postižením Vlachovo Březí

Náměstí Svobody 56, Vlachovo Březí

Tel.: 603 105 891

E-mail: sicnerova@zdislavazleberka.cz

Web: www.zdislavazleberka.cz

Úterý, čtvrtek 14:00-17:00

Terénní práce se seniory z Vlachova Březí, depistáž a prevence vyloučení ze společnosti.

Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím. Sociálně terapeutické činnosti. Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Portus Prachatice, o.p.s. - Krizové centrum - Centrum pomoci rodině a dětem

Velké náměstí 14, Prachatice

Tel.: 736 213 002

Web: www.portusprachatice.cz

E-mail: krizac@portusprachatice.cz

Pondělí-pátek 9:00-17:00

Služba je určena pro každého (děti, mládež, dospělí, rodiny s dětmi), kdo řeší naléhavou krizi v osobním životě, kterou osobně prožívá jako zátěžovou, nepříznivou či ohrožující.

Farní charita Prachatice - MOST NADĚJE

Vodňanská 7, 383 01 Prachatice (trakt A, 1. patro)

Tel.: 388 328 226, 731 598 766 , 731 598 765, 774 608 811

E-mail: kancelar@charitaprachatice.cz, most.nadeje.prachatice@charitaprachatice.cz

Web: <http://prachatice.charita.cz/>

Most naděje je služba určená lidem, kteří se ocitli ve vážné sociální situaci, se kterou si nevědí rady a nejsou schopni sami tento problém řešit. Jedná se o službu základního sociálního poradenství, která se poskytuje v terénu, tedy v místě, kde uživatel bydlí či pracuje.

Domov pro seniory Pohoda Netolice – PEČOVATELSKÁ SLUŽBA

Budějovická 159, 384 11 Netolice

Tel.: 388 385 330

E-mail: reditel.pohoda@netolice.cz

Web: www.pohodanetolice.cz

Pondělí-pátek 7:30-16:00

Posláním služby je poskytovat sociální služby osobám, které mají sníženou schopnost zajistit si běžné životní potřeby z důvodu nepříznivého zdravotního stavu, věku a nepříznivé životní situace, osobám s tělesným nebo zdravotním postižením a rodinám s dětmi. Poskytovat jim podporu tak, aby mohli co nejdéle žít ve svém přirozeném prostředí. Všechny poskytované služby směřovat tak, aby uživatelé žili plnohodnotným a důstojným životem, který se bude přibližovat běžnému způsobu života jejich vrstevníků.

Oblastní charita Vimperk – CHARITNÍ PEČOVATELSKÁ SLUŽBA

Krátká 125/18, 385 01 Vimperk

Tel.: 731 402 992, 388 416 288

E-mail: info@fch-vimperk.cz

Web: <http://vimperk.charita.cz>

Pondělí-neděle 7:00-16:00

Posláním služby je poskytovat podporu či pomoc lidem, kteří mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, nemoci či zdravotního postižení nebo kteří se ocitli v nepříznivé sociální situaci.

Podporujeme uživatele, aby při zabezpečení jejich biologických, psychických, sociálních i duchovních potřeb žili důstojně a zapojovali se do běžného života společnosti.

KreBul o.p.s. - Občanská poradna

Zlatá stezka 145, 383 01 Prachatice

Pondělí- pátek 10:00-12:00 12:30-17:00

Nad Stadiónem 199, 385 01 Vimperk (odbor sociálních věcí)

Středa 7:30-11:30, 12:30-17:00

Tel.: 388 424 196, 723 123 093

E-mail: poradna@krebulo.cz

Web: www.krebulo.cz

Občanská poradna poskytuje rady, informace a pomoc všem lidem, kteří jsou v nepříznivé sociální situaci, nebo jim taková situace hrozí, neznají svá práva a povinnosti, dostupné služby nebo nejsou schopni vyjádřit své potřeby a hájit své oprávněné zájmy. Je nezávislým místem bezplatné, důvěrné a nestranné pomoci.

Jihočeské centrum pro zdravotně postižené a seniory o.p.s., pracoviště Prachatice

SNP 559, 383 01 Prachatice

Tel.: 721 001 422, 388 316 009

E-mail: prachatice@jczps.cz

Web: www.czpjkc.cz , <http://czpjkcprachatice.blog.cz>

Pondělí, středa 8:00-11:30 12:00-17:00, úterý, čtvrtek, pátek 8:00-11:30

Posláním služby je poskytnout radu, informaci, pomoc a podporu uživatelům, kteří jsou v nepříznivé sociální situaci nebo jsou touto situací ohroženi. Poradenství má pomoci uživatelům lépe se orientovat ve svých právech a povinnostech, nalézt vhodné řešení jejich životní situace, kterou nejsou schopni svými silami ani za pomoci svého blízkého okolí zvládnout.

Senior Point Prachatice

Zlatá stezka 145, 383 01 Prachatice

Tel.: 723 826 073, 388 424 196

E-mail: prachatice@seniorpointy.cz

Web: www.krebulo.cz

Čtvrtek 10:00-17:00

Poskytujeme informace o sociálních službách, úřadech, institucích, veřejných službách; poskytujeme možnost popovídat si v přátelském prostředí.

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY - Územní odbor Prachatice

Pivovarská 4, 383 24 Prachatice

Tel.: 974 236 111

E-mail: pt.podatelna@pcr.cz

Web: www.policie.cz

Obvodní oddělení PČR Netolice

Václavská 120, 384 11 Netolice

Tel.: 974 236 720

E-mail: oo.netolice@pcr.cz

Obvodní oddělení PČR Prachatice

Lázeňská 325, 383 24 Prachatice

Tel.: 974 236 700

E-mail: oo.prachatice@pcr.cz

Obvodní oddělení Volary

Soumarská 375, 384 51 Volary

Tel.: 974 236 740

E-mail: oo.volary@pcr.cz

SLUŽBA KRIMINÁLNÍ POLICIE A VYŠETŘOVÁNÍ PRACHATICE

Krajské ředitelství policie Jč. kraje – Územní odbor Prachatice – oddělení obecné kriminality SKPV

Pivovarská 4, 383 01 Prachatice

Tel.: 974 236 445, 974 236 905, 725 851 810

E-mail: Pt.ook@pcr.cz, pt.med@pcr.cz

MĚSTSKÁ POLICIE PRACHATICE

Velké náměstí 11, 383 01 Prachatice

Tel.: 388 311 033, 388 607 550, 420 388 607 225, tísňová linka 156

E-mail: inovotny@muptcz, brokuskova@mupt.cz

Web: <http://www.prachatice.eu/mesto/mestska-policie>

PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA

Hradební 435, Prachatice

Tel.: 737 247 463, 734 362 905, 778 492 746

E-mail: kosarova@pms.justice.cz, burianova@pms.justice.cz, pvaculka@pms.justice.cz

Web: www.pmscr.cz

Probační a mediační služba poskytuje informace obětem trestných činů (v trestně právním řízení, tedy ještě před rozhodnutím soudu), konzultace ve Vimperku je možná po domluvě.

ODBOR SOCIÁLNÍCH VĚCÍ MĚÚ PRACHATICE

Velké náměstí 3, Prachatice

Tel.: 388 607 374, 388 607 382, 388 607 370

E-mail: jhauptmanova@mupt.cz

Web: <http://www.prachatice.eu/mestsky-urad/adresar-meu/SV>

Pondělí, středa 8:00 - 17:00, úterý, čtvrtek, pátek 8:00 - 10:45

ÚŘAD PRÁCE ČR - kontaktní pracoviště Prachatice - Státní sociální podpora

Vodňanská 329, 383 01 Prachatice

Tel.: 950 153 331

E-mail: podatelna.up@pt.mpsv.cz

Web: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/jhc/kop/prachatice/kontakty>

ÚŘAD PRÁCE ČR - kontaktní pracoviště Volary - Státní sociální podpora

Soumarská 51, 384 51 Volary

Tel.: 950 153 581

E-mail: podatelna.up@pt.mpsv.cz

Web: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/jhc/kop/prachatice/kontakty>

Pondělí, středa: 8:00 - 12:00, 13:00 - 17:00, Úterý, čtvrtek: 8:00 - 11:00,

Pátek: 8:00 - 11:00 (jen příjem žádostí a pozvaní)

KLINICKÁ PSYCHOLOGIE - PhDr. ANNA KLIMPEROVÁ

Nemocniční 204, Prachatice

Tel.: 388 316 241

E-mail: aklimperova@quick.cz

Po – pá 8:00 – 12:00, 13:00 – 16:00

PSYCHIATRICKÁ AMBULANCE - MUDr. ČECH MARTIN

Nebahovská 1015, Prachatice

Tel: 388 316 734

E-mail: mar.cech@seznam.cz

Pondělí, čtvrtek, pátek 8:00-15:30, úterý 11:00-16:00

PSYCHIATRICKÁ AMBULANCE - MUDr. DUŠKOVÁ LUDMILA

Horní 180, Prachatice

Tel.: 388 316 762

E-mail: ludduskova@post.cz

Web: www.asertivita.cz

Pondělí, středa, čtvrtek 7:30-13:30,, úterý 7:30-15:30, pátek 7:30-12:30

INTERVENČNÍ CENTRUM PRO OSOBY OHROŽENÉ DOMÁCÍM NÁSILÍM ČB

Kanovnická 11/390, České Budějovice 370 01 (2. p., vchod od Mlýnské stoky)

Tel.: 386 323 016, 603 281 300

E-mail: intervencnicentrum@charitacb.cz

Web: <http://www.dchcb.cz/sluzby-a-projekty/intervencni-centrum/>

Po 13:00 – 18:00, út - čt 8:00 – 12:00, 13:00 – 16:00, pá pro objednané.

DETAŠOVANÉ PRACoviŠTĚ TÁBOR

Vančurova 2904, 390 01 Tábor (budova Jihočeské univerzity, přízemí vpravo, č. dveří 108).

Tel: 731 619 842

E-mail: ictabor@charitacb.cz

Út 9:00 - 12:00, 12:30 - 17:00, st 9:00 - 12:00 (12:30 - 17:00 pro objednané)

DETAŠOVANÉ PRACoviŠTĚ STRAKONICE

Smetanova 533 (bývalý okres, 2. patro č. dveří 43)

Tel.: 731 619 844

E-mail: icstrakonice@charitacb.cz

Po 9:00 – 12:00, 12:30 – 17:00

Bezplatné nonstop linky

Senior telefon **800 157 157**

(Život 90)

Linka pomoci obětem kriminality a domácího násilí **116 006**

(Bílý kruh bezpečí)

Další linky:

SOS linka ROSA **602 246 102, 241 432 466**

Linka seniorů **800 200 007**

ODBORNÁ LITERATURA A DALŠÍ ZDROJE

- BURIÁNEK, J. KOVAŘÍK, J. ZIMMELOVÁ, P. *Domácí násilí - násilí na mužích a seniorech*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2006, 108 s. ISBN 80-7254-914-6.
- BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Editor Lucie Vaníčková Horníková. Brno: Computer Press, 2008, 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6.
- CIMRMANNOVÁ, Tereza. *Krise a význam pomáhajících prvního kontaktu: aplikace v kontextu rodinného násilí*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2013, 197 s. ISBN 978-80-246-2205-7.
- CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, 158 s. Albatros Plus. ISBN 978-80-00-01550-7.
- DALIGAND, Liliane a Véronique BEDIN. *Násilí v partnerských vztazích*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2014, 141 s. ISBN 978-80-262-0718-4.
- KALVACH, Z., ONDRUŠOVÁ, J., ŠNEJDRLOVÁ, M. *Hodnocení sociálních souvislostí. In Geriatrické syndromy a geriatrický pacient*. Praha: Grada, 2008. kpt. 3.3.6., s. 104–108. ISBN 978-80-247-2490.
- KOTOUS, T. *Trestná činnost páchaná na seniorech v okrese Český Krumlov*. Bakalářská práce. JČU a VŠE, 2013.
- MARREWA, Al. *Nenechte si ubližovat*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002, 263 s. ISBN 80-7178-510-5.
- ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 186 s. ISBN 978-80-7367-690-2.
- VOŇKOVÁ, Jiřina. *Vaše právo!: první právní pomoc ženám, obětem domácího násilí*. 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: proFem, 2012, 94 s. ISBN 978-80-904564-0-2.
- Život 90. In Vavrečková, M. *Týrání a zanedbávání seniorů*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2008.

Legislativa

- zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

INTERNETOVÉ ZDROJE:

- Acorus (<http://www.acorus.cz/cz/domaci-nasili/info-o-domacim-nasili.html>)
- DURDÍK, Tomáš. *Domácí násilí a jiné formy týrání páchaného na starších osobách v soudobé české společnosti z pohledu trestního práva*. Život90, Praha, 2013. Dostupné na: http://www.domaci-nasili.cz/wp-content/uploads/nasili_seniori.pdf.
- <http://www.penize.cz/davky-v-hmotne-nouzi/297708-kdyz-si-sahnete-na-dno-mimoradna-okamzita-pomoc-v-roce-2015>
- Interdisciplinární tým města Brna pro oblast domácího násilí (<http://www.idtbrno.cz/seniori-a-domaci-nasili>)
- Město Vimperk (zdroj: <http://www.vimperk.cz/36/cz/normal/odbory-mestskeho-uradu-vimperk/?artid=39&lang=cz&mode=normal#.VdziwRsVit8>).
- Ministerstvo práce a sociální věcí, integrovaný portál (<http://portal.mpsv.cz/soc>)
- Policie ČR (<http://www.policie.cz/clanek/trestni-rizeni.aspx>,
<http://www.policie.cz/clanek/postup-pri-podani-trestniho-oznameni.aspx>,
<http://www.policie.cz/clanek/domaci-nasili-644841.aspx>,
<http://www.policie.cz/clanek/sprava-hl-m-prahy-zpravodajstvi-trestna-cinnost-na-seniorech.aspx>,
<http://www.policie.cz/clanek/zvlast-zranitelne-obeti.aspx>
- VENGLÁŘOVÁ, M. Senioři. Vyšlo jako příloha časopisu *POLICISTA*, 2007, roč.13, č. 6, s. 1-3, vydává MVČR. In Nováková, Martina. Senioři v roli oběti a svědka trestného činu. Dostupné na: http://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/clanky/2-2013/seniori_v_rol_i_obeti.pdf
- www.domacinasili.cz
- <http://stopnasili.cz/informace-pro-seniory/nasili-na-seniorech/>
- www.zivot90.cz

VÝZNAM ODBORNÝCH SLOV

STALKER = Přeloženo z anglického jazyka, znamená stalking "štvaní zvěře po stopě". V lidské společnosti však má toto slovo ještě jeden význam - v českém jazyce se obvykle používá pojmu „nebezpečné pronásledování“. Zvláště slavné zahraniční, ale i ty české celebrity jsou v tomto smyslu postiženy stalkingem docela často. Jedná se totiž o chorobné pronásledování jednoho člověka druhým, mnohdy až do velmi absurdních (ale o to nebezpečnějších) rozměrů.

POZNÁMKY

Oblastní spolek ČČK Prachatice, 2015

Projekt „VRBA – práce s domácím násilím a trestnou činností na seniorech na Prachaticku“ je podpořen z prostředků Ministerstva vnitra

